

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з **науково-педагогічної та навчально-методичної роботи**;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафіїк І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'янчук О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі.....	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах").....	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів.....	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності.....	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ.....	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами.....	107
<i>Ужвинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста.....	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект.....	124
<i>Федячко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства.....	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Mirosław Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В. Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору</i>	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.С. Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів</i>	170
<i>Власюк О.П. Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі</i>	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В. Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля</i>	189
<i>Галаган В. Технологічні основи колективного виконавства</i>	195
<i>Дзвінка Р.І. Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства</i>	204
<i>Димченко С.С. Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи</i>	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O. Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers</i>	220
<i>Крусь О.П. Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації</i>	226
<i>Островська Г.Б. Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець</i>	232
<i>Петричук О.В. Історико-культурні передумови формування специфікацій стилю в музиці</i>	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю. Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів</i>	248
<i>Сташук О.А. Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока</i>	254
<i>Столярчук Б.Й. Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк</i>	262
<i>Ускова А. Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області</i>	266
<i>Филичук М.С. Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан</i>	275
<i>Франчук Д. Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області)</i>	283
<i>Цапун Р.В. Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі</i>	293
<i>Черніско В.А. Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності</i>	299
<i>Шереток Р.М. Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького)</i>	306
<i>Шихова Г.І. Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.</i>	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І. Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту</i>	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабік Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумінська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості	357
<i>Лукащук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості	386
Про авторів	393

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК ЄВГЕНІЇ РОДЗЬ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІСТОРІЇ ТА СПАДКОЄМНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто становлення творчого шляху рівненської художниці Євгенії Родзь на основі архівних матеріалів та родинних спогадів на тлі історичних змін в суспільстві. Зя'совується видовий діапазон доробку художниці та коротко аналізується процес роботи основної діяльності.

Ключові слова: художник-графік, академічна студія, пейзаж, портрет, акварель, шрифт, ретуш.

Анотация. В статье рассмотрено становление творческого пути ровенской художницы Евгении Родзь на основе архивных материалов и семейных воспоминаний. Определяется видовой диапазон работ художницы и коротко анализируется процесс работы основной деятельности.

Ключевые слова: художник-график, академическая студия, пейзаж, портрет, акварель, шрифт, ретушь.

Annotation. The article examines the formation of the creative path of the Evgenia Rodz, a Rivne artist, on the basis of archival materials and family memories. The species range of the artist's work is defined and the process of main activity is briefly analyzed.

Keywords: graphic artist, academic studio, landscape, portrait, watercolor, font, retouch.

Постановка проблеми. Навіть сьогодні в мистецтвознавчому середовищі визначення "жіноче" викликає суперечки, в суспільному середовищі – суперечливі та традиційно невтішні асоціації: "жіноче мистецтво"(означає, слабке) або "фемінізм" (навпаки, агресія та загроза). "...Настає період звільнення жінки та прояву всіх її можливостей. Роль жіночого ества знову зростає. ...Погана емансипація жінки веде за собою спотворення та збочення вічної жіночності, дурне уподібнення та наслідування чоловіку. І ця емансипація принижує жінку, робить її чоловіком другого сорту та позбавляє її оригінальності. Релігійно та морально значимо явище жіночого ества у всій його справжній глибині та оригінальності, в його дійсних можливостях, тобто жіночій геніальності, що відрізняється від чоловічої ", – писав Бердяєв [1, 264] ще сто років тому, але це актуально і сьогодні.

Для жінки-художниці питання поєднання в своєму житті мистецтва та сімейного простору надзвичайно важливі. Незважаючи на рівність, що жінка досягнула за останнє століття, поєднувати ці важливі категорії вдається не всім жінкам в повній мірі. І це питання лежить в площині не стільки гендерної політики, скільки в питанні пошуку власного призначення, сенсу життя та значення ролі жінки.

Метою статті є зафіксувати деякий фактичний матеріал, що можливо стане доповненням до калейдоскопу життєвих історій рівненської інтелігенції.

Виклад основного матеріалу. Родзь Євгенія Василівна народилась 30 січня 1924 року в с. Міончин Грубешівського повіту Люблінського воєводства (Польща) в сім'ї селянина українця. В 1928 році сім'я переїжджає до м. Рівного.

Мистецьку освіту Євгенія Василівна отримала у Львові одразу після закінчення війни (1947-1953 р.р.).

Активний національно-просвітницький рух у Галичині, зокрема у Львові, прагнення української інтелігенції до заснування національних культурно-мистецьких та наукових товариств дали певний поштовх до створення мистецького навчального закладу, яким стала Загальнопромислова школа рисунків і моделювання (1876 р.). Згодом цей заклад змінював свою назву на Школу художнього промислу (1882 р.), Державну промислову школу (1890 р.). Промислова школа акумулювала й активно використовувала місцеві традиції народної творчості, надбання, якої лягли в основу студіювання декоративного розпису, скульптури, художньої обробки дерева, металу, ткацтва і гаптування, моделювання тощо. Відомо, що крім звичайного копіювання гіпсових взірців і репродукцій, учнів Школи активно залучали до натурального вивчення мистецьких зразків, що суттєво підвищувало рівень художньої освіти. Завдяки цьому чимало випускників (Тит Романчик, Йосип Курилас, Григорій Кузневич, сестри Кульчицькі, Антін Монастирський, Іван Севера та інші) змогли продовжити навчання у європейських художніх академіях, а згодом відіграли важливу роль в історії українського мистецтва. Велику роль відіграли також львівські приватні школи і студії, серед яких слід зазначити Мистецьку школу Олекси Новаківського (1923-1935). Навіть у роки Другої світової війни відбулася чергова спроба створення мистецького закладу у Львові, результатом якої стала Вища образотворча студія (1944 р.), відома також як Українська академія мистецтв, що проіснувала недовго й була очолювана видатним українським живописцем і теоретиком мистецтва Василем Кричевським. Упродовж щонайменше половини століття у Львові наполегливо і, що найголовніше, плідно (професійний корпус викладачів, велика плеяда талановитих учнів, європейські та власні навчальні методики, міжнародні зв'язки, виставковий рух, тощо) розвивався процес становлення вищої художньої освіти [5,с.8].

Цікавий той факт, що спеціальність оформлення та ілюстрація книги була випущена інститутом тільки один раз, і в цьому сенсі можна говорити про її унікальність. Звернувшись до історії української поліграфії, можна дізнатись, що Українська академія друкарства – спадкоємиця й правонаступниця Українського поліграфічного інституту (УПІ) ім. Івана Федорова, історія якого розпочалася в 1930 році у Харкові. Саме тоді було прийнято рішення

об'єднати поліграфічні факультети Київського, Одеського та Харківського художніх інститутів та створення самостійного поліграфічного навчального закладу. Інститут функціонував до 1941 року, робота відновилась у серпні 1944 році після звільнення Харкова від німецьких загарбників. В травні 1945 року Український поліграфічний інститут був переведений до Львова [8,с.13]. Саме складності з реорганізацією Українського поліграфічного інституту стимулювали набір студентів у 1947 році на спеціальність оформлення та ілюстрація книги у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва для підтримання вітчизняної поліграфії, де і навчалася мистецтву Євгенія Родзь.

Закінчила Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва у 1953 році за спеціальністю "Оформлення та ілюстрація книги" з присвоєнням кваліфікації художника-графіка. Це був перший повоєнний випуск художників, серед них, зокрема, фігурують такі відомі постаті, як Данило Довбошинський, Карло Звіринський, Степан Коропчак, Володимир Островський, Єлизавета Фашенко, Михайло Жук, Іван Катрушенко, Дмитро Кривач, Валентин Борисенко, Олександр Пилев, Юрій Лашук та багато інших, кого сьогодні з упевненістю зараховують до когорти фундаторів. Тут навчалась відомий графік Софія Караффа-Корбут, "Графиня", як називали її ті, хто був з нею знайомий. Євгенія Василівна та Софія Караффа-Корбут були дуже близькими подругами і ці стосунки підтримувались протягом життя. У Соні (так називала її Євгенія) не було власної сім'ї і вона звичайно, жартуючи, казала подрузі, вказуючи на мене: "Віддай мені свою дочку, ти собі ще народиш". Софія Караффа-Корбут мала можливість повністю присвятити себе творчості і вона стала відомим графіком. Мама (я дозволю собі, тому, що Родзь Євгенія — моя мама) часто згадувала Данила. Коли я підросла, з її розповідей я зрозуміла, що в студентські роки мама була закохана в нього. Як можна було не закохатись, в такого красеня (вже тепер, порівнюючи його фото і фото мого батька, я бачу схожість типажу). Виявляється це був Довбошинський Данило Данилович, який вже пізніше став професором, заслуженим художником України. У нього чомусь теж не було власних дітей і він віддавав усю свою енергію та досвід викладацькій роботі. У Дмитра Кривача, відомого скульптора теж не було дітей, але було багато учнів. Ще мама згадувала Потапову Євгенію, яка викладала історію мистецтва, випускницю Ленінградської Академії мистецтв. І вони також були хорошими подругами, часто листувалися вже після того, як життя їх розвело. Ще була Нюся Давидович... Всі ці імена мені відомі з дитинства, мама говорила, говорила... Напевно цей період її життя був дуже наповнений. Вона і мені казала: "Дитино, вчися, бо студентські роки – найщасливіші роки життя".

1947-1953 роки – це сталінський період, час страшний та жорстокий. Львів спочатку блискавично відновився після воєнних руйнувань, а потім почав розвиватись з великою швидкістю. Звичайно, адміністративні посади

займали в основному росіяни або вихідці зі Східної України. Власне українських львів'ян було не так вже й багато. Частина з них була жорстоко репресована, хоча основні репресії були направлені саме на село, яке воювало з СРСР в загонах УПА. 1947-й був голодний не тільки для львів'ян, на селі теж були не надто ситі. На відміну від мовчазного 1946-го, в газетах пишуть про злочини, тобто про УПА. Попри хронічне недоїдання у Львові бурхливо розвивається промисловість, стахановці ставлять фантастичні рекорди і просто цвіте театральне життя. А ще у 47-му був прийнятий сумнозвісний указ "про колоски". Кожен другий-третій номер газети "Вільна Україна" починається з величезного портрета Сталіна [7,с.53]. Роки були неоднозначні. Пам'ятаю, якось моя бабуся промовилась, що мама малювала карти для підпільних вояків (мама сама мені не розповідала, це були ще радянські часи і потрібно було тримати язик за зубами). І все ж це була молодість, навчання мистецтву і дійсно найкращий період маминого життя.

Академічну студію Євгенія пройшла досить сильну, про що засвідчує студентська робота, оголена натура, ледь прикрита драперією, сидить до глядача спиною, голова повернута в три чверті (дод.1). Як цікаво в цій роботі відчувається час. Вкотре перекоуешся, що художник і час нероздільні. Робота була виконана на папері дуже хорошої якості, приблизно формату 60X80, пізніше пошкоджені краї було обрізано. Акварель, техніка лісирування, багатошарова поверхня акварельних відтінків дуже тонко передає відчуття людського тіла. Особливо детальна техніка письма на обличчі вражає своєю віртуозністю. Подібні роботи вказують на рівень вивчення натурної постановки і звичайно, на здібності самого художника. Про це ж свідчить серія портретів виконаних в різних техніках, олівець, акварель, сангіна, туш (дод.2). Напевно немає художника, який би не малював свій портрет, це чудова можливість попрактикуватися, не шукаючи натурника. І, насамперед, для історії мистецтв збереглися унікальні зображення самих авторів. "Автопортрет з трояндами" (приблизно 1954 рік), та ж техніка лісирування, опрацювання деталей, володіння світлом та кольором (дод.3). І настрої, що передає внутрішній стан художника, коли він малює, зосередження, гармонію, світло. Цікаво порівняти цей портрет з іншим автопортретом, зробленим у 80-х роках в техніці гуаші. Саме тут можна спостерігати, як змінилось володіння пензлем, воно стало сміливим, вільним. Тут ми спостерігаємо майстерність своєрідного "проліплення" пластики обличчя. Потрібно сказати, що на цьому портреті мама наче жива... І знову цей особливий стан внутрішньої гармонії (дод.4).

Любила Євгенія малювати пейзажі. Виконані вони з кропітливим опрацюванням деталей і заслуговують на увагу дослідників. "Церква с. Кривки" акварель, туш-перо (дод.5). Очевидно, що замальовка була зроблена, коли церква вже була зібрана у Львові, якій судилося дати в майбутньому початок Музеєві народної архітектури і побуту "Шевченківський гай" і стати його окрасою. Перевезено дерев'яну церкву

святого Миколая, збудовану 1761 року, з села Кривки Турківського району до Львова у 1930 році під наглядом і керівництвом українського мистецтвознавця та дослідника стародавнього українського мистецтва Михайла Драгана [3,с.40].

Невеличка акварель "Вид на костел" була зроблена в 50-х роках, ще перед тим, як Радянська влада в 1958 році взялася робити реконструкцію Рівненського костелу та знесла витончені шпилі (дод.6). Будівля втратила свою красу. До цього це був діючий костел св. Антонія, що пережив дві війни. Будівля була побудована в неоготичному стилі наприкінці XIX ст. під керівництвом відомого польського архітектора Костянтина Войцеховського. Від повного руйнування будинок врятувала його акустика, завдяки якій в 80-х роках він був переобладнаний в Будинок органної музики.

"Водяний млин на річці Устя", акварель — робота, скоріше за все, була теж написана у 50-х роках (дод.7). Мені не вдалося знайти ні фото старого млина, ні роботи жодного художника, які б фіксували зображення млина саме на цьому місці, тому можна стверджувати, що ця акварель унікальна і має не просто художню цінність, але й історичну, хоча б для Рівного.

"Околиці Рівного", акварель ймовірно 50-х років, зображує Рівненську тюрму (дод.8). Десь за тими стінами безвісти зник мамин батько в 1939 році.

Отримавши диплом у лютому 1953 року, Євгенія була направлена у розпорядження обласного відділу мистецтв м. Рівного (у той час Ровно) для роботи в якості художника-графіка. 1951 року в Ровно організовується товариство художників, з 1963 року – художньо-виробничий комбінат художнього фонду Спілки художників. У домашньому архіві зберігся каталог художньої виставки Ровенського товариства художників 1953 року (дод.10). З поміж 13 учасників виставки Євгенія Василівна приймала участь 18-ма своїми творами, за кількістю представлених робіт пропустивши вперед Ємельянова Василя Григоровича (1915 р.н.). Він на той час очолював товариство і показував приклад іншим участю у виставці 29-ма творами [4,с.8]. В товаристві, крім Євгенії Василівни, було ще дві жінки: Баралей Марія Григорівна (1919 р.н.) та Траскіна Майя Володимирівна (1917 р.н.). Якщо порівняти з сьогоднішнім, то з 33 членів Рівненської обласної організації спілки художників України 8 членів -- жінки. Цікаво зауважити, що через більше ніж півстоліття кількісні пропорції між чоловіками і жінками залишаються такими ж. Все ж той факт, що з 2012 по 2017 рік керувала спілкою Лукашевич Тетяна Сергіївна говорить про певні зрушення у ставленні чоловіків до жінок-колег. Але на той час Євгенія Родзь, амбітна молода художниця з вищою професійною освітою не змогла вписатись у творче чоловіче середовище.

З 1953 по 1977 рік Євгенія Василівна працювала художником в обласній газеті "Червоний прапор", організованій у 1939 році разом зі

створенням Рівненської області. Газета підпільно видавалася навіть в роки війни. На Зарічненщині в с. Дібрівськ, де в підпіллі випускали "Червоний прапор", стоїть єдиний в Україні пам'ятник газеті. З 1991 року газета має назву "Вільне слово".

Газета була дзеркалом часу, який проживала разом зі своїм читачем. Сьогоднішньому поколінню важко зрозуміти зміст таких тем, як "рух перших п'ятисотинниць у буряківництві, тритисячниць у тваринництві", "масовий похід трудящих на освоєння поліської цілини", "ініціатива колективу Рівненського льонокомбінату по збільшенню продукції з державним знаком Якості", але ж це було, і в той час це вважалось новим, народженим "бурхливим сьогодніням"[9].

Сьогодні ретуш фотографій можна робити за допомогою комп'ютерних технологій, технічний прогрес дуже змінив процес виготовлення друкованої продукції. А ще півстоліття назад багато печаткової роботи робилося вручну. Я дуже добре пам'ятаю приміщення редакції газети, бо замалечку бувала там, кабінет, де працювали мої батьки (батько працював коректором). На маминому столі лежало велике товсте скло, під яке клалися різні робочі матеріали: фотографії, заставки, заголовки, замальовки, карикатури і т.п. Робочими інструментами були : туш, перо, пензлик, білило, металева лінійка, лезо. За допомогою металевої лінійки та леза обрізались фотографії. Ще тоді в дитинстві мені закарбувалось назавжди відчуття композиції, повітряного простору у заданому форматі. Якщо фотограф погано попрацював, художнику було багато роботи. Білилом витягувалось світло, за допомогою чорної туші окреслювалась чіткість зображення. Так робилася ретуш знімка. Робота дуже дрібна та кропітка, що вимагала терпіння.

Окремо варто зупинитися на шрифтовій культурі періоду 50-70-х років ХХ ст. Класифікація друкарських шрифтів (відповідно до ГОСТ 3489.1-71): група рублених шрифтів (не мають засічок), група шрифтів з ледь помітними засічками (дещо потовщені кінці вертикальних штрихів), група медієвальних шрифтів (помітна контрастність штрихів, з засічками у вигляді плавного потовщення кінців основних штрихів, що наближаються за своєю формою до трикутника, переважно з похилими осями круглих літер), група звичайних шрифтів (контрастні штрихи, з довгими засічками, що сполучаються з основними штрихами під прямим кутом, інколи з легким заокругленням, округлі літери з вертикальними осями), група брускових шрифтів (неконтрастні штрихи з довгими засічками, що сполучаються з основними штрихами під прямим кутом), група нових мало контрастних шрифтів (мало контрастні штрихи з довгими засічками, переважно з закругленими кінцями, які сполучаються з основними штрихами під прямим кутом), група додаткових шрифтів (побудова та характер відрізняється від шрифтів шести основних груп) [2,с.57]. Технічний прогрес вніс свої корективи в історію розвитку людства, напрямків в мистецтві і зокрема

доцільності використання різноманітності в шрифтах. Сьогодні, графічний дизайн тяжіє до умовності та спрощення. Напевно в 50-70-ті роки відбувся спалах певного розквіту, недаремно цей період класифікується "строкатим". І саме зразки таких розробок шрифтів ми можемо проаналізувати на прикладі робіт Євгенії Василівни. Ми бачимо дуже широкий спектр використання шрифтів вже відомих стильових ознак, так і вільне використання таких для пошуку нових. Шрифтова заставка в газету – це не просто набір букв, дуже часто шрифт komponується з графічною заставкою. Крім того, різна тематика текстового матеріалу диктує різні стильові пошуки. Якщо для ілюстрації звичайного текстового матеріалу використовувались фотознімки, то для гуморесок, наприклад, потрібно було малювати шаржі та карикатури. Цим жанром художниця вміло володіла завдяки умінню бачити характерне та уважному ставленню до натури. Як бачимо, 24 роки праці Євгенії Василівни Родзь на ниві графічного дизайну (як сьогодні називають таку спеціальність) внесли в історію цього напрямку значний доробок (дод.9). Останні півтора десяти років художниця працювала художником-оформлювачем, ще одна діяльність яка зникла. Але чи вміють сучасні художники володіти плакатним пером так майстерно, як це робили звичайні "оформителі", віртуози своєї справи?

Родзь Євгенія Василівна після одруження залишила собі прізвище свого батька, хоч прізвище її чоловіка було гарним. Це прізвище носить її дочка, Чернієнко Віра Андріївна. Дочка Віри теж має прізвище свого батька Охтень Тетяна Володимирівна. Всі вони художниці у трьох поколіннях.

Висновки. Цікава парадигма у жінок-художниць – віддавати себе і мистецтву, і дітям. Дітям віддавати життя з геном любові до мистецтва, мистецтву – крім частини життя, своє власне прізвище (дівоче). В такий спосіб жінки-художниці, на мою думку, звертають увагу на свій особливий, жіночий творчий шлях.

Зразки спадкоємності творчого шляху заслуговують на увагу дослідників. На таких матеріалах можна проаналізувати рух мистецьких течій в територіальних та культурних рамках, в котрих часовий простір розкриває свої можливості.

Література:

1. Бердяев Н. А. О назначении человека. Париж. Современные записки. 1931.
2. Галкин С. И. Художественное конструирование газеты и журнала; Учебное пособие. – М. Аспект Пресс, 2005.
3. Драган М. Українські дерев'яні церкви: Генеза і розвій форм // Збірки Національного музею у Львові – Львів. 1937 ч. 2. – XVI + 136 с.
4. Каталог художественной выставки Ровенского товарищества художников 1953 года. БН 010032 Ровенская типография. Заказ №223. Тираж 1000. 10.Х.53 г.
5. Львівська національна академія мистецтв. ТОВ Видавничий центр "Логос Україна", 2011, ТОВ Видавничий центр "Золоті ворота", 2011.
6. Столярчук Б. Й. Митці Рівненщини. Енциклопедичний довідник. 2-ге вид., допов. і перероб. – Рівне: видавець О. Зень, 2011. – 386 с.

7. Хроніки Львова. Львівський інформаційно-аналітичний сайт Zaxid.net (2007-2008 р.р.)

8. Фахова підготовка. Час роботи та звершень (До 80-ліття Української академії друкарства) О. В. Мельников, УАД, Львів, 2010

9. Л. Леонова. Ровесниця області. До 70-річчя створення газети "Червоний прапор" (Офіційний веб-сайт Державного архіву Рівненської області). archive_gv@arch.gov.ua

УДК 72.03(477)

Шерстюк Р.М.

МИСТЕЦЬКЕ НАПОВНЕННЯ ІНТЕР'ЄРУ КУЛЬТОВИХ СПОРУД ОРДЕНУ КАРМЕЛІТІВ НА ВОЛИНІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПРАЦЬ Т. СТЕЦЬКОГО І Я. ГІЖИЦЬКОГО)

Анотація. У статті крізь призму історії становлення римо-католицького ордену кармелітів та обставин функціонування його осередків на Волині досліджуються засади художньо-композиційної організації внутрішнього простору культових споруд та з'ясовуються характерні риси їхнього мистецького наповнення.

Ключові слова: орден кармелітів, Волинь, костел, інтер'єр, вітвар, фреска, ікона, вотиви, орган.

Аннотация. В статье сквозь призму истории становления римско-католического ордена кармелитов и обстоятельств функционирования его ячеек на Волини исследуются основы художественно-композиционной организации внутреннего пространства культовых сооружений и выясняются характерные черты их художественного наполнения.

Ключевые слова: орден кармелитов, Волинь, костел, интерьер, алтарь, фреска, икона, вотивы, орган.

Annotation. In the article through the prism of history formation of the Roman Catholic Order of Carmelites and the circumstances of the functioning of its centers in Volyn, the principles of the artistic composition of the interior space of religious buildings are studied and the characteristic features of their artistic content are clarified.

Keywords: Order of Carmelites, Volyn, church, interior, altar, fresco, icon, votive, organ.

Постановка проблеми. Майже 400 років тому на Волині був заснований перший монастир римо-католицького ордену кармелітів (1622 р.), а наприкінці XVIII ст. їх уже налічувалося близько 10-ти. Будучи осередками місіонерської, благодійницької, культурно-освітньої, художньо-мистецької та господарської діяльності, вони здійснювали вагомий вплив на духовно-культурне життя краю. Однак Листопадове повстання 1830 – 1831 рр. як один із кульмінаційних виявів польського патріотичного руху поклало

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».